

Over de werkconferentie Actief VerduurSamen

Inleiding

Veel mensen kennen Circulus-Berke! vooral als afvalinzamelaar. Die rol en taak verandert de laatste paar jaar in hoog tempo. We groeien uit tot een innovatief, duurzaam dienstenbedrijf. Onze diensten richten zich op het beheer van afval- en grondstoffen, het beheer van openbare ruimte en drie maatschappelijke opgaven: zorg voor het milieu, groei van sociale werkgelegenheid en meer bewonersparticipatie.

Op 6 juni 2017 mochten we zo'n 100 ambtenaren, bestuurders, raadsleden en andere publieke en private zakelijke partners ontvangen op onze werkconferentie Actief VerduurSamen, die we organiseerden in de voormalige fabriekshallen van Zwitsal in Apeldoorn.

Voordat we aan de slag gingen met vier 'verduurzamingsthema's', nam Henk Knip de aanwezigen mee in de resultaten die Circulus-Berke! heeft geboekt in het afgelopen jaar. Zo maakten we met onze gemeenten duidelijke stappen in de ontwikkeling naar een duurzaam dienstenbedrijf voor grondstoffen en openbare ruimte. "Er is een nieuwe strategie VerduurSamen tot stand gekomen en de organisatie is het afgelopen jaar daarop ingericht. Dit legt een fundament voor de twee transities waar wij voor staan: van afval naar grondstoffen en van openbare ruimte naar gedeelde leefomgeving," aldus Henk Knip.

Van afval naar grondstoffen

De afgelopen vijftien jaar is het restafval in de regio gehalveerd, met een versnelling in de laatste vijf jaar. In 2016 nam het restafval met 8 procent af naar 116 kilo per inwoner. De regio is daarmee goed op weg de nationale doelstelling van 100 kilo in 2020 voortijdig te halen. Ook de introductie van de BEST-tas leverde daaraan een waardevolle bijdrage en zorgde voor extra (sociale) werkgelegenheid.

Grondstoffen halen we in toenemende mate op, het restafval brengen bewoners steeds vaker zelf weg. Dat is in één zin de ontwikkeling die we nu doormaken en die positieve effecten heeft op onze scheidingscijfers.

Verder organiseren steeds meer scholen, verenigingen, evenementenorganisaties afvalscheiding, en met succes. Zij weten ons inmiddels te vinden voor advies en begeleiding. Het landelijke programma Schoon Belonen stimuleert deze ontwikkeling. Daarnaast dragen ook gedragsveranderingsprogramma's bij aan de reductie van restafval. Zo weten we uit het project 100-100-100 hoeveel reductie van restafval mogelijk is. Door

Actief verduurSamen

“Meerwaarde voor mens en milieu”

Kies voor elkaar.

- ✓ Kansen bieden werkt.
- ✓ Samen voor een mooie buurt.
- ✓ Minder afval, meer grondstoffen.
- ✓ Het beste resultaat bereik je samen.

bewoners elkaar een duwtje in de goede richting te laten geven en door dat te faciliteren met goede informatie. Deelnemers kochten bewuster, scheidden beter en realiseerden zo maar liefst 83 procent minder restafval. Maar dit waren wel de voorlopers. De vraag is hoe we dit effect kunnen verbreden.

Het effect van al onze inspanningen van de laatste jaren kun je bijna samenvatten met de woorden 'geen afval'. De volgende fase richt zich op kwaliteit van grondstoffen en hoogwaardig hergebruik zodat kringlopen daadwerkelijk gesloten worden. Dat brengt ons op de vraag welke verdere stappen nu belangrijk worden om te komen tot een meer circulaire economie waarin de waarde van grondstoffen beter behouden blijft. Wie zijn daarin onze partners, en hoe verbinden we die aan elkaar en aan dat circulaire perspectief? Dat is uitdaging nummer 1.

Openbare ruimte

De unit BuitenRuimte ontwikkelt zich momenteel sterk.

- De aansluiting van de Lochemse dienst buitenruimte is afgerond, waardoor een goede uitgangspositie ontstaat voor uitbreiding van deze dienstverlening.
- Het Buurt Onderhouds Bedrijf (BOB) is op 1 januari 2016 van de Stichting Welzijn Lochem overgenomen.
- De gemeente Doesburg vertrouwde ons in 2016 het onderhoud toe van het groen, van maaiwerk en onkruidbeheersing.

Buitenruimte is een groeiende tak. Onze eigenzinnige aanpak valt op en geeft op een eigentijdse manier invulling aan rentmeesterschap. De groei in Buitenruimte willen we in goede banen leiden, met een duidelijke stip op de horizon, meer samenhang in aansturing en uitvoering, en meer bewonersparticipatie. Hoe ontwikkelen we duurzaam beheer met maatschappelijke meerwaarde? Dat zijn voor openbare ruimte belangrijke vragen, die we zien als uitdaging nummer 2.

Sociale werkgelegenheid

In 2016 hebben wij in totaal aan bijna 400 medewerkers met bijzondere talenten ondersteuning kunnen geven. We streven naar een inclusieve maatschappij zonder uitval. Concreet willen wij in 2020 ongeveer vijfhonderd mensen per jaar helpen om de weg naar de arbeidsmarkt te vinden. Het gaat dan om zowel re-integratie, sociale activering en arbeidsparticipatie: drie categorieën die elk om een eigen aanpak vragen. Op dit vlak zien we een belangrijke uitdaging in het vinden van de juiste mensen en het vergroten van het aantal werkplekken. Hoe we onze opdracht 'geen uitval' moeten invullen en realiseren, is uitdaging nummer 3.

Bewonersparticipatie

Tot slot bewonersparticipatie. Ook voor het stimuleren van participatie en het versterken van de buurt heeft Circulus-Berkel een aantal succesvolle programma's in huis. CleanWise en de Deventer Schoon Familie zijn voorbeelden die goede resultaten opleveren. Verder is onlangs de Opruimkaravaan gestart in Deventer en aan een opmars in de regio begonnen.

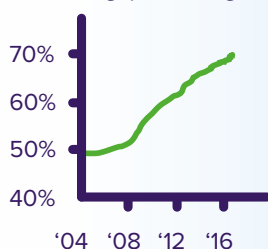
We zijn goed bezig, maar zien dat we ons ook op het vlak van bewonersparticipatie verder moeten ontwikkelen. In welke vorm we bewonerskracht willen versterken is uitdaging nummer 4.

VerduurSamen

De vier uitdagingen gaan we niet als Circulus-Berkel alleen aan, maar als regio, in partnerships. Gezamenlijk kijken we hoe we de vier uitdagingen het beste kunnen aanpakken, welke stappen tot concrete acties kunnen leiden.

Dit verslag laat in samenvattende vorm zien wat daarover is gezegd en besproken op de werkconferentie Actief VerduurSamen. We werken dagelijks aan het vervolg. Alle partners en relaties worden uitgenodigd hierin actief met ons mee te denken.

Scheidingspercentage **68,8%**

12%
Groei in sociale
werkgelegenheid

✓ Minder afval,
meer grond-
stoffen.

✓ Samen voor
een mooie
buurt.

VerduurSamen

✓ Kansen
bieden werkt.

✓ Het beste
resultaat
bereik je
samen.

Groei in dienst-
verlening en omzet

7,4

Rapportcijfer medewerkers
en bewoners

Van Afval Naar Grondstoffen

Situatieschets

De afgelopen vijftien jaar is het restafval in de regio gehalveerd, met een versnelling in de laatste vijf jaar. In 2016 nam het restafval met 8 procent af naar 116 kilo per inwoner. De regio is daarmee goed op weg de nationale doelstelling van 100 kilo in 2020 voortijdig te halen. Welke stappen worden nu belangrijk om te komen tot een circulaire economie? Hoe stimuleren we 'recyclekwaliteitsbewustzijn' en gedrag bij burgers en bedrijven? En wat verwachten stakeholders in deze transitie van Circulus-Berke!?

Verslag werksessies

In de werksessies rond dit thema kwamen zowel de **grondstoffen** aan bod waarop we ons zouden moeten richten, alsook de **doelgroepen** die we met afvalscheiding beogen, de dienstverlening van Circulus-Berke!, de **communicatie** over **dienstverlening**, en kwesties die met de **verwerking** en het beter sluiten van **ketens** te maken hebben. Een brede waaier aan onderwerpen. Dat maakt naar onze mening vooral duidelijk dat er behoefte is aan een samenhangend plan of bredere visie, waarin de diverse onderwerpen op hun plek vallen. De focus zou dan moeten liggen op **GF** en **PMD**; textiel werd genoemd als interessant onderwerp voor preventie (goedkope kleding als wegwerpkleding), vanwege de grote milieu-impact die de fabricage van textiel heeft.

Verder moet goed gekeken worden naar de **processen** in de keten en manieren om naast kwantiteit ook de kwaliteit te verhogen, zodat minder grondstoffen na scheiding aan de bron verloren gaan. Als nascheiden daarin een aanvullende rol kan spelen, moet die in aanmerking worden genomen. De verantwoordelijkheid om de keten te sluiten is een verantwoordelijkheid van alle participanten in de keten.

Actief verduurSamen

“Meerwaarde voor mens en milieu”

circulus
berke!

Kies voor elkaar.

- ✓ Kansen bieden werkt.
- ✓ Samen voor een mooie buurt.
- ✓ Minder afval, meer grondstoffen.
- ✓ Het beste resultaat bereik je samen.

Naast de producent heeft ook de consument een verantwoordelijkheid: die moet zich daar wel meer van bewust worden. Goede informatie en feedback zijn daarvoor noodzakelijk. Kanalen zoals sociale media zouden daarbij meer ingezet kunnen worden. Tegelijkertijd moet de consument een prijsprikkel (blijven) ervaren. In dat kader is het goed om gratis stromen onder de aandacht te brengen en de tarieven op de Recyclepleinen te stroomlijnen en indien mogelijk te verlagen.

Diverse deelnemers pleiten voor verbreding van het werkveld met het oog op 'wat je thuis doet, is ook daarbuiten steeds meer de norm.' Het gaat dan om afvalscheiding op school, op het werk en elders buitenshuis.

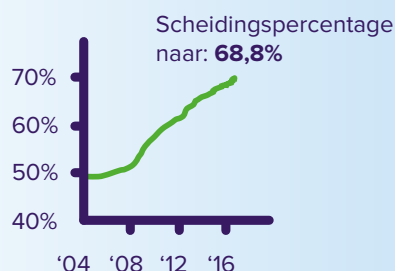
Aanbevelingen

Afval en grondstoffen

- 1 Geef meer aandacht aan preventie.
- 2 Geef meer aandacht aan voedselverspilling en communicatie over scheiding van GFT.
- 3 Communiceer over gratis stromen, ook op Recyclepleinen.
- 4 Word actiever met afvalscheiding op school- en buurniveau, MKB.
- 5 Onderzoek de mogelijkheden voor nascheiden met het oog op betere resultaten.
- 6 Leg het accent op de kwaliteit van aanleveren en communiceer over hergebruikpercentage in plaats van scheidingspercentage.
- 7 Hanteer gelijke tarieven en lage(re) tarieven op Recyclepleinen.
- 8 Sluit ketens lokaal, met hoogwaardige(r) toepassingen.
- 9 Sluit partnerschappen met bewonersgroepen of organisaties die hetzelfde belang hebben.

Resultaten in 2016

- Reductie restafval met 8%
- Introductie BEST-tas in 7 gemeenten
- Introductie Schoon Belonen in 5 gemeenten

Bewoners participatie

Situatieschets

In het werkgebied van Circulus-Berke! zijn er mooie voorbeelden van initiatieven waarbij bewoners (maar ook ondernemers, scholen of bezoekers) zelf een actieve bijdrage leveren aan het verbeteren van de leefbaarheid of verduurzaming van de eigen straat, buurt en stad. Dit doen zij door vuurwerkafval of zwerfvuil op te ruimen, een groenstrookje te adopteren, een moestuin voor de buurt in te richten of via een burgerschouw hun mening te geven over diverse aspecten van de openbare ruimte.

Verslag werksessies

De invloed op de eigen leefomgeving moet zo groot mogelijk zijn, met zo min mogelijk kaders, hoewel die wel nodig zijn, vinden de meeste deelnemers. Denk daarbij aan afspraken, begeleiding en normstelling. Maar ook verduurzaming zou tot het kader moeten behoren: geef je zakjes zaad weg voor het inzaaien van bermen, biedt dan verantwoorde, biologische zaden, bijvoorbeeld.

Continuïteit in participatie-initiatieven brengen is een probleem dat meer mensen signaleren. Veel mensen willen liefst 'actiematig' werken: bladacties, vuurwerkacties en vaste zwerfvuilacties zijn daarom relatief succesvol. Hier ligt een taak voor Circulus-Berke! weggelegd: aanjagen om het enthousiasme er in te houden, faciliteren en ondersteunen. Buurten of groepen zoals jongeren die extra aandacht nodig hebben, kunnen het beste 'bewerkt' worden via sportverenigingen en het onderwijs.

Uiteindelijk begint participatie toch bij een actieve buurt. Inventariseer daar de wensen en initiatieven, doe dat op een persoonlijke manier, gewoon door aan te bellen en in gesprek te gaan. Doorgaans komen mensen niet vanzelf op jou af, dus wees daarin proactief. Start na inventarisatie op kleine schaal in de vorm van pilots. Durf te experimenteren.

Actief verduurSamen

“Meerwaarde voor
mens en milieu”

Kies voor elkaar.

- ✓ Kansen bieden werkt.
- ✓ Samen voor een mooie buurt.
- ✓ Minder afval, meer grondstoffen.
- ✓ Het beste resultaat bereik je samen.

Belonen werkt goed, hoewel niet alle vormen van beloning in aanmerking komen en een financiële vergoeding niet voorop mag staan. Voorop staat wel een prettige(r) leefomgeving. Dat is op zichzelf al een beloning.

Wat is eigenlijk het basisniveau van onderhoud waarvoor de gemeente zorgt, vragen meer mensen zich af. En kijk eerst wat er leeft: waar is behoefte aan? Heeft dat betrekking op het basisniveau, of op extra's, zoals een klompenpad of buurtmoestuin? Daarbij spelen wijkraden een belangrijke functie; tegelijkertijd zijn sommige

daarvan zo verzelfstandigd, dat ze de bewoners niet meer op een representatieve manier vertegenwoordigen.

Verdringing op de arbeidsmarkt door taken vrijwillig over te nemen die anders door een professional worden gedaan, roept twijfels op. Wat je ook doet als gemeente of Circulus-Berke!, maak duidelijk welke motieven aan je ondersteuning ten grondslag liggen. Bewoners werken graag mee aan zaken als 'bewustwording van de waarde van je leefomgeving', maar trappen niet in 'verkapte bezuinigingen'.

Aanbevelingen

Bewonersparticipatie

- 1 Zorg voor het nodige 'omgevingsbewustzijn' bij de professionals, zorg voor voldoende competenties ('oog en oor').
- 2 Draai het om: niet bewoners denken mee met gemeenten, maar gemeenten denken mee met bewoners.
- 3 Weet wat de vraag/behoefte is van bewoners. In wijken met een sociale achterstand is een multidisciplinair team aan te bevelen.
- 4 Wees transparant over je motieven om bewoners in te schakelen.
- 5 Zorg voor duidelijke kaders.
- 6 Beloon op gepaste wijze, maar laat het niet de belangrijkste drijfveer zijn.
- 7 Werk lokaal en kleinschalig.
- 8 Vraag (en neem) ruimte om te experimenteren.
- 9 Zorg voor monitoring van participerende groepen om continuïteit te waarborgen.

Resultaten in 2016

- 7,4 is het rapportcijfer dat medewerkers en bewoners ons geven
- Gecertificeerd volgens de nieuwe ISO 9001:2015
- Alle cruciale processen zijn gedefinieerd, inclusief risico's en kansen
- Introductie 3-jarige veiligheidscampagne

7,4

Buiten Ruimte

Situatieschets

De openbare ruimte, ook wel buitenruimte genoemd, kent vele facetten (grijs/groen/blauw) en een groeiende diversiteit aan gebruikers. Duurzaam beheer ervan zal een meer integrale aanpak vragen, inclusief betrokkenheid van bewoners. De gemeente heeft hierin een belangrijke taak, die in een aantal gevallen is overgedragen aan Circulus-Berkel. Samen met betrokken burgers en maatschappelijke organisaties werkt Circulus-Berkel aan de verduurzaming van het beheer van de buitenruimte. Het werk in de buitenruimte biedt naast kansen voor participatie ook kansen op werk in het kader van sociale werkgelegenheid.

Verslag werksessies

In de gesprekken die rond dit thema zijn gevoerd, lag het accent op de rol van bewonersparticipatie in de openbare ruimte, waarbij vergelijkbare opmerkingen zijn gemaakt als in de discussies over participatie. Ontwikkel een antenne, zorg dat wensen bekend zijn, zoek samenwerking, vooral met bewoners- en professionele netwerken, maar houd als gemeente de regie, blijf het gewenste resultaat voor ogen houden en houd als betrokken professionele partij de focus op de opdracht.

Daarbij blijft voor alle partijen de uitdaging om de doelstelling 'verduurzaming' te concretiseren en een goede balans te vinden in ecologische eisen en wensen, betaalbaarheid en beheersbaarheid, vergelijkbaar met de thema's 'milieu, service en kosten': drie aspecten die de basis vormen voor gemeentelijk grondstoffenbeleid. Wees daarbij innovatief én realistisch.

De term integraal beheer, die als een duurzaamheidsoplossing in veel discussies naar voren komt, vraagt om nadere uitwerking en explicitering. Wat willen we daaronder verstaan? Het laten samenwerken van verschillende domeinen binnen gemeenten, het efficiënt laten aansluiten van diverse werkzaamheden op één locatie? Integraal werken betekent ook: denken buiten gebaande paden, veel samenwerken, alles goed vastleggen, inclusief verantwoordelijkheden.

Actief verduurSamen

“Meerwaarde voor mens en milieu”

Kies voor elkaar.

- ✓ Kansen bieden werkt.
- ✓ Samen voor een mooie buurt.
- ✓ Minder afval, meer grondstoffen.
- ✓ Het beste resultaat bereik je samen.

circulus-berkel
buitenruimte

Los van de inhoudelijke of functionele afbakening, lijken bij de wens tot integraal beheer positieve houdingsaspecten van belang bij verdere ontwikkeling: kunnen we flexibel zijn, durven we kansen uit te spreken, verwachtingen duidelijk te maken? Die positieve grondhouding lijkt een voorwaarde voor ontwikkeling.

VerduurSamen van openbare ruimte vraagt om een bredere, collectieve aanpak, waarin maatschappelijke thema's (welzijn, leefbaarheid, demografische ontwikkeling) worden verbonden aan organisatorische thema's (samenwerking).

Aanbevelingen

BuitenRuimte

- 1 Maak samen met bewoners beleid, schouw samen, kijk daarbij naar zowel grijs, blauw en groen, maar houd wel oog voor verschillende belangen van verschillende groepen.
- 2 Sluit aan op bestaande structuren en ga netwerken en samenwerken.
- 3 Definieer wat basisniveau van beheer precies inhoudt.
- 4 Geef bewoners ruimte, maar vraag voor de toegezegde inspanningen ook iets terug: voor wat hoort wat.
- 5 Bewoners kunnen de extra's bovenop het basisniveau van onderhoud zelf doen. Maar dat kan niet overal, het blijft maatwerk.
- 6 Haal aan de voorkant informatie op en meet aan de achterkant of de "beleving" is gehaald.
- 7 Zwerfvuil is een groot issue waarin veel samenkomt: wie heeft de regie, welke belangen spelen er, hoe werken partijen samen?
- 8 Betrek bewoners bij zowel ontwerp, realisatie als beheer en maak kaders duidelijk. Houd de regie.
- 9 Maak integraal werken concreet door te kijken naar meer taken, schaalvergroting, partnerships, werkafstemming.
- 10 Benadruk de mooie kanten van samenwerken, de kansen die daardoor ontstaan.
- 11 Demografische ontwikkelingen kunnen ook gunstig uitpakken (meer jongeren gaan terug naar buitengebieden), of je kunt ze gunstig laten uitpakken (jong en oud beter mixen).

Resultaten in 2016

- Groei in dienstverlening en omzet
- Ontwikkeling Unit BuitenRuimte
- Verduurzaming grondstoffen uit buitenruimte

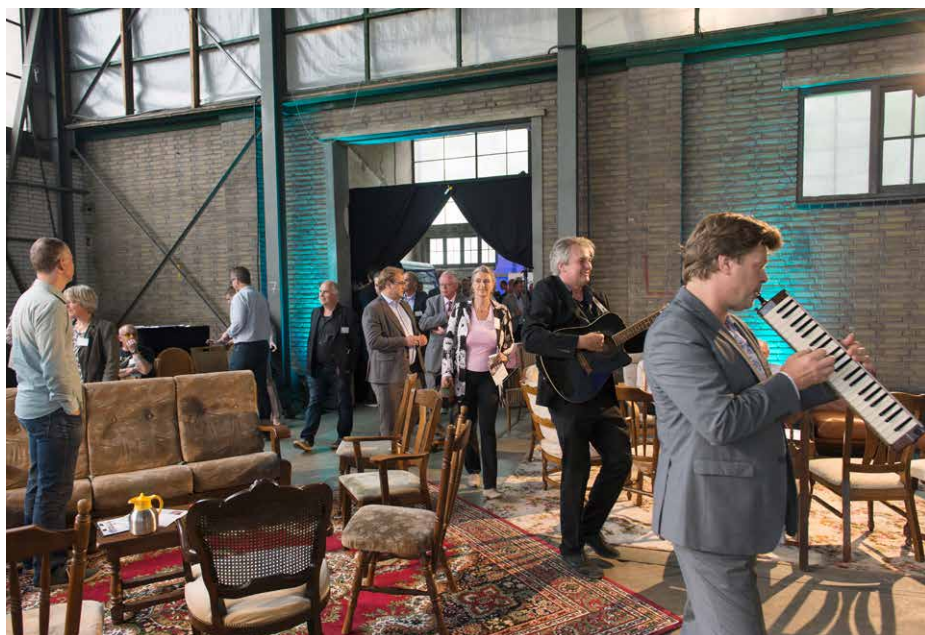
Sociale werkgelegenheid

Situatieschets

Circulus-Berke! wil een actieve rol spelen in de regio om mensen met bijzondere talenten nieuwe kansen te bieden. Doelstelling is om de komende jaren 500 werkplekken te bieden aan deze groep. Uit het jaarverslag 2016 blijkt dat Circulus-Berke! op dit moment reeds ruim 400 plekken biedt in het kader van re-integratie, activering en arbeidsparticipatie. Hieronder vallen ook vrijwilligers en participanten die activiteiten verrichten in het kader van dagbesteding. Uit een inventarisatie blijkt verder dat er een grote diversiteit bestaat aan uitvoeringsafspraken en outputverplichtingen met de diverse opdrachtgevers, veelal overheden en het UWV.

Verslag werksessies

Activering en re-integratie zijn thema's die ondernemers en gemeenten serieus bezighouden. Een belangrijk punt om aan te werken is zorgen dat het aanbod van potentiële medewerkers beter aansluit op de vraag: hoe zorgen we voor een goede match? Daarvoor is meer inzicht in 'de kaartenbak' nodig. Welke profielen hebben mensen, waar liggen hun wensen en mogelijkheden? Hoe zorgen we voor een goed samenspel tussen gemeenteconsulent, activeringscoach of werkbegeleider zodat deze informatie ook doorkomt? Bovendien blijkt het nodig te werken aan een verantwoorde invulling en vormgeving van de banen, een degelijk 'product'. Hieraan kleven nu nog de nodige

onduidelijkheden en onzekerheden. Starre regels belemmeren snelle instroom. De loonwaardebepaling en de wijze waarop dit gebeurt, vereisen aandacht. Er zit te weinig flexibiliteit in contractduur. Er moet voldoende aandacht aan mensen kunnen worden gegeven. Er moeten duidelijke mogelijkheden voor medewerkers zijn om zich te ontwikkelen en door te stromen. Het werk mag niet concurrentievervalsend zijn. De meerwaarde moet inzichtelijk worden gemaakt. Dat maakt ook de drempel om mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt op de loonlijst te zetten, wellicht een stuk lager. Het

Actief verduurSamen

“Meerwaarde voor mens en milieu”

Kies voor elkaar.

- ✓ Kansen bieden werkt.
- ✓ Samen voor een mooie buurt.
- ✓ Minder afval, meer grondstoffen.
- ✓ Het beste resultaat bereik je samen.

is goed dat Circulus-Berkel actief laat zien wat er op het terrein van sociale werkgelegenheid gebeurt. Het gaat daarbij niet alleen om type werk en aantallen mensen die bijgestaan zijn of worden, maar ook om het tonen van voorbeelden van de ontwikkeling die activeringsmedewerkers doormaken. Communicatie kan er verder

voor zorgen dat het nog bestaande negatieve, eenzijdige beeld ('schoffelen') wordt bijgesteld. Circulus-Berkel heeft veel te bieden, maar onbekend maakt onbemind. Gemeenten zouden bij sociale vraagstukken contact en partnership moeten zoeken met Circulus-Berkel.

Aanbevelingen

Sociale werkgelegenheid

- 1 Zoek samenwerking. Partnership vraagt om verwachtingsmanagement en de wil om samen te werken.
- 2 Vind meer kandidaten, er zijn er nu nog te weinig. Door het beter (laten) ontsluiten van gegevens en goede samenwerking te stimuleren.
- 3 Ken loonwaarde toe, pas op voor verdringing.
- 4 Definieer de maatschappelijke meerwaarde.
- 5 Let op groepsamenstelling: zorg voor evenwicht in groepen van mensen die relatief snel en minder snel kunnen doorstromen.
- 6 Let op positionering: Circulus-Berkel als partner met lef, als partner die draagvlak weet te creëren, gevoel heeft voor wat leeft.
- 7 Neem de tijd: er kunnen jaren overheen gaan voordat sociale werkgelegenheid is geaccepteerd.

Resultaten in 2016

- Groei in sociale werkgelegenheid van 344 naar 370 medewerkers
- Cliënten geven ons een ruime 7 in tevredenheidsonderzoek

+12%

